

- Innehåll:
1. Anvisningar för skötsel av kyrkoherdeämbete uppdaterade
 2. Den nya religionsfrihetslagen 1.8.2003 och den av kyrkomötet godkända ändringen av 1 kap. 3 § 2 mom. kyrkolagen
 3. Lag om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet

1. ANVISNINGAR FÖR SKÖTSEL AV KYRKOHERDEÄMBETE UPPDATERADE

Kyrkostyrelsen har 4.4.2000 gett anvisningar om skötsel av kyrkoherdeämbete i frågor som gäller dop, inträde i kyrkan, utträde ur kyrkan, äktenskap, registrering av avlidna och utlämning av uppgifter.

Anvisningen är uppdaterad beträffande äktenskapsfrågor, registrering av avlidna och utlämning av uppgifter.

Särskilt anvisningarna om äktenskapsfrågor har uppdaterats. Ändringarna beror på de ändringar i äktenskapslagstiftningen som trädde i kraft 1.3.2002. I övriga uppdaterade delar har enstaka korrigeringar gjorts.

De uppdaterade anvisningarna rörande äktenskapsfrågor, registrering av avlidna och utlämning av uppgifter kommer att läggas ut på Kyrknätet senast 19.6.2003. Anvisningarna på finska finns på kyrkans intranätsidor under Tiedostopalvelut – Kirkkoher-raviraston hoidon ohjeet.

De församlingar som använder sig av Kyrknätet kan bekanta sig med anvisningarna på nätet och vid behov skriva ut dem.

De församlingar som inte ännu har Kyrknätet till sitt förfogande kan kostnadsfritt beställa ett exemplar av de uppdaterade anvisningarna från Kyrkostyrelsens byråsekreterare Ann-Kristin Miettinen, tfn (09) 1802 435.

Den svenska översättningen av de uppdaterade anvisningarna färdigställs tyvärr först i ett senare skede.

De anvisningarna som rör dop samt inträde i och utträde ur kyrkan kommer att uppdateras senare, så att nya anvisningarna kan läsas på Kyrknätet och för de för-

samlingars del som inte är anslutna till Kyrknätet, beställas från Kyrkostyrelsen senast 31.7.2003. Den nya religionsfrihetslagen som träder i kraft 1.8.2003 inverkar på uppdateringen av anvisningarna i dessa frågor.

2. DEN NYA RELIGIONSFRIHETSLAGEN 1.8.2003 OCH DEN AV KYRKOMÖTET GODKÄNDA ÄNDRINGEN AV 1 KAP. 3 § 2 MOM. KYRKOLAGEN

Republikens president har 6.6.2003 stadfäst den nya religionsfrihetslagen. Lagen träder i kraft 1.8.2003.

Paragraferna 3 och 4, som är de centrala i den nya religionsfrihetslagen och som rör inträde i och utträde ur kyrkan, lyder som följer:

3 § Medlemskap i ett religionssamfund

Var och en har rätt att besluta om sin religiösa ställning genom att inträda i ett sådant religionssamfund som antar honom eller henne som medlem eller genom att utträda ur det.

Ett barns vårdnadshavare beslutar gemensamt om barnets religiösa ställning. Om vårdnadshavarna dock inte kommer överens om barnets religiösa ställning efter barnets födelse kan barnets mor, som är vårdnadshavare, ensam besluta om barnets inträde i ett religionssamfund inom ett år från barnets födelse. Om en domstol har beslutat något annat om uppgiftsfördelningen mellan vårdnadshavarna med stöd av 9 § 3 mom. lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) skall dock domstolens beslut följas.

Ett barn som fyllt femton år kan dock själv inträda i eller utträda ur ett religionssamfund med vårdnadshavarnas skriftliga samtycke. Ett barn som fyllt tolv år kan anslutas till ett religionssamfund eller anmälas ha utträtt ur det endast med sitt eget skriftliga samtycke.

I lagstiftningen om evangelisk-lutherska kyrkan och ortodoxa kyrkosamfundet kan bestämmas och i samfundsordningen för ett registrerat religionssamfund föreskrivas om förutsättningarna för medlemskap i samfundet. Som en förutsättning för medlemskap kan då bestämmas eller föreskrivas att personen i fråga inte samtidigt är medlem av något annat religionssamfund.

4 § Förfarandet vid inträde i och utträde ur ett samfund

Den som önskar inträda som medlem i ett religionssamfund skall meddela samfundet detta.

Den som önskar utträda ur ett religionssamfund skall skriftligen anmäla sitt utträde religionssamfundet eller magistraten. Utträdet anses ha skett den dag när samfundet eller magistraten tog emot anmälan om utträdet.

Religionssamfundet skall omedelbart till det befolkningsdatasystem som avses i befolkningsdatalagen (507/1993) anmäla dem som antagits som medlemmar av samfundet och dem som till samfundet lämnat en ansökan om utträde. Anmälan skall innehålla personens fullständiga namn, födelsetid eller personbeteckning samt dagen för inträdet eller utträdet. Anmälan till befolkningsdatasystemet kan göras skriftligt eller via datakommunikation eller i annan maskinläsbar form.

Den magistrat inom vars verksamhetsområde personen har sin hemkommun eller sin folkbokföringskommun skall utan dröjsmål registrera uppgiften om inträdet i eller utträdet ur religionssamfundet och lämna en bekräftelse på utträdet ur religionssamfundet till den som utträtt. Magistraten skall utan dröjsmål informera religionssamfundet om de personer som har lämnat en anmälan om utträde till magistraten.

Om en anmälan om utträde har lämnats till en annan magistrat än den som avses i 4 mom., skall den magistrat som tagit emot anmälan utan dröjsmål lämna anmälan till den magistrat som avses i 4 mom.

De uppgifter som i denna paragraf föreskrivs för magistraten handhas i landskapet Åland av länsstyrelsen.

2.1. Utträde ur kyrkan fr.o.m. 1.8.2003

Utträde ur kyrkan förutsätter inte längre ett personligt besök för att fylla i en blankett för anmälan om utträde. En anmälan om utträde kan även sändas per post till den församling till vilken personen hör eller vilken som helst magistrat.

Utträdet är inte längre förenat med en månads s.k. betänketid, utan beslutet att skriva ut sig ur kyrkan träder i kraft genast när den skriftliga anmälan om utträde lämnats till eller anlant till magistraten eller den församling till vilken personen hör.

Anmälningar om utträde som har lämnats in till församlingen under den tid som den nuvarande religionsfrihetslagen gäller, behandlas i enlighet med den nuvarande religionsfrihetslagen. Dvs. om anmälan om utträde har gjorts personligen på kyrkoherdeämbetet t.ex. 29.7.2003, träder utträdet i kraft 29.8.2003. På motsvarande sätt gäller att om anmälan gjorts på kyrkoherdeämbetet måndag 4.8.2003 eller om anmälan om utträde per post inkommit till kyrkoherdeämbetet måndag 4.8.2003, träder utträdet i kraft omedelbart, dvs. utträdesdagen är 4.8.2003.

Nytt är också att magistraten måste skicka en bekräftelse på utträdet till den person som utträtt så snart utträdet har registrerats i befolkningsdatasystemet.

2.2. Barns religiösa ställning och hur den bestäms i enlighet med den nya religionsfrihetslagen fr.o.m. 1.8.2003

Den nya religionsfrihetslagen tar inte längre ställning till hur ett minderårigt barns religiösa ställning bestäms. I den nuvarande religionsfrihetslagen finns t.ex. en bestämmelse om att huvudregeln är att ett minderårigt barn följer sin mor. Den nya religionsfrihetslagen är däremot fullkomligt neutral i detta avseende. Med stöd av den nya religionsfrihetslagen är det möjligt att helt självständigt bestämma om ett minder-

årigt barns religiösa ställning. Med stöd av den nya lagens 3 § 4 mom. kan i kyrkans egen lagstiftning inkluderas särskilda bestämmelser om förutsättningar för medlemskap.

I den nya religionsfrihetslagen regleras endast vilka personer som bestämmer barnets religiösa ställning. Enligt den nya lagen bestämmer vårdnadshavarna tillsammans ett minderårigt barns religiösa ställning, dvs. om de önskar ansluta barnet till kyrkan eller skriva ut barnet ur kyrkan. Denna huvudregel har tre undantag:

Huvudregel: Vårdnadshavarna beslutar gemensamt om ett minderårigt barns religiösa ställning.

Undantag 1: En mor som är vårdnadshavare kan också ensam besluta om att för första gången ansluta ett barn som är under ett år till ett religionssamfund.

Detta har uttryckts på följande sätt i den nya religionsfrihetslagens 3 § 2 mom.: ”Om vårdnadshavarna dock inte kommer överens om barnets religiösa ställning efter barnets födelse kan barnets mor, som är vårdnadshavare, ensam besluta om barnets inträde i ett religionssamfund inom ett år från barnets födelse”.

Det ovan anförda innebär att om barnet inte tidigare har hört till något annat religionssamfund, kan en mor som är vårdnadshavare ensam besluta att ett barn under ett år döps och upptas i församlingen.

I övriga fall där barnet är under ett år bestämmer vårdnadshavarna tillsammans om förändringar i barnets religiösa ställning på normalt sätt. Om t.ex. modern ensam beslutit att ett barn döps och upptas som församlingsmedlem vid två månaders ålder, och både modern och fadern är vårdnadshavare, så kan modern inte ensam skriva ut barnet ur kyrkan när barnet är t.ex. tio månader; utträde förutsätter båda vårdnadshavarnas beslut.

Undantag 2: Om barnet är mellan tolv och sjutton år förutsätter en ändring av barnets religiösa ställning alltid en överenskommelse mellan barnet och vårdnadshavarna.

Detta uttrycks på följande sätt i den nya lagens 3 § 3 mom.: ”Ett barn som fyllt femton år kan dock själv inträda i eller utträda ur ett religionssamfund med vårdnadshavarnas skriftliga samtycke. Ett barn som fyllt tolv år kan anslutas till ett religionssamfund eller anmälas ha utträtt ur det endast med sitt eget skriftliga samtycke.”

Undantag 3: Om en domstol har beslutat något annat om uppgiftsfördelningen mellan vårdnadshavarna med stöd av 9 § 3 mom. lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) skall dock domstolens beslut följas.

Domstolen kan ha beslutat om en sådan uppgiftsfördelning mellan barnets vårdnadshavare att endast en av vårdnadshavarna har givits rätten att ensam besluta om barnets religiösa ställning. Sådana beslut är i praktiken ovanliga men möjliga. I dessa fall skall man följa domstolens beslut om vilkendera vårdnadshavaren som får bestämma om barnets religiösa ställning.

2.3. Den av kyrkomötet godkända ändringen av 1 kap. 3 § 2 mom. kyrkolagen

Kyrkomötet har 9.5.2003 godkänt ändringar i kyrkolagen som för sin del inverkar på medlemskap i kyrkan.

De av kyrkomötet godkända ändringarna i kyrkolagen kan underställas riksdagen för behandling och stadfästas tidigast i höst efter riksdagens sommaruppehåll.

Kyrkolagens 1 kap 3 § 2 mom., som godkändes av kyrkomötet, lyder som följer: *Om upptagande av medlemmar och utträde ur kyrkan gäller vad som stadgas i religionsfrihetslagen (obs. den nya religionsfrihetslagen som träder i kraft 1.8.2003). Barn under tolv år kan vara medlem i kyrkan om barnets förälder eller vårdnadshavare är medlem i kyrkan och man överenskommit eller beslutit om barnets medlemskap på det sätt som stadgas i 3 § religionsfrihetslagen..*

2.4. Befolkningsregistercentralens anvisningar och blanketter för inträde och utträde

Befolkningsregistercentralen har gjort upp en blankett för inträde i och utträde ur ett religionssamfund. Dessutom har Befolkningsregistercentralen också utfärdat anvisningar för hur religionssamfundet skall anmäla uppgifter om en medlems inträde eller utträde till magistraten (befolkningsdatasystemet).

I dagens läge meddelar de flesta församlingar uppgifterna om inträde i och utträde ur kyrkan i maskinläsbar form direkt till befolkningsdatasystemet.

Befolkningsregistercentralen kommer att förnya sina blanketter för och anvisningar om både inträde i och utträde ur religionssamfund före början av augusti. Befolkningsregistercentralen har meddelat att man kommer att sända ut de nya anvisningarna och ett modellexemplar av de reviderade blanketterna för inträde i och utträde ur religionssamfund till varje församling före början av augusti.

2.5. Möjlighet att samtidigt tillhöra flera religionssamfund fr.o.m. 1.8.2006?

Med stöd av den nuvarande religionsfrihetslagen är det endast möjligt att tillhöra ett religionssamfund åt gången. Denna bestämmelse är i kraft under en tre års övergångsperiod, dvs. till 1.8.2006. Efter denna övergångsperiod finns det inga bestämmelser i själva religionsfrihetslagen som hindrar en person från att samtidigt höra till flera religionssamfund.

Med stöd av den nya lagens 3 § 4 mom. kan i lagstiftningen om den evangelisk-lutherska kyrkan och ortodoxa kyrkosamfundet bestämmas och i samfundsordningen för ett registrerat religionssamfund föreskrivas om förutsättningarna för medlemskap i samfundet. Som en förutsättning för medlemskap kan då bestämmas eller föreskrivas att personen i fråga inte samtidigt är medlem av något annat religionssamfund.

I den evangelisk-lutherska kyrkans egen lagstiftning finns för närvarande inga bestämmelser som skulle beröra frågeställningen om det är tillåtet för kyrkans medlemmar att samtidigt tillhöra ett annat religionssamfund. Kyrkan har möjlighet att under den treåriga övergångsperioden, dvs. före 1.8.2006, ta ställning till denna fråga och göra de nödvändiga ändringarna i kyrkolagen

3. LAG OM FASTSTÄLLANDE AV TRANSSEXUELLA PERSONERS KÖNSTILLHÖRIGHET

I början av året, 1.1.2003, trädde lagen om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet (563/2002) i kraft.

Enligt lagens 1 § fastställs en person ha en annan könstillhörighet än den som antecknats för honom eller henne i befolkningsdatasystemet om personen i fråga 1) visar upp en medicinsk utredning om att han eller hon varaktigt upplever sig tillhöra det motsatta könet och lever i en könsroll som motsvarar detta samt att han eller hon har undergått sterilisering eller av annan orsak saknar fortplantningsförmåga; 2) är myndig; 3) inte är gift eller lever i ett registrerat partnerskap; och 4) är finsk medborgare eller bosatt i Finland.

Enligt lagens 2 § gäller att om en person som är gift eller lever i ett registrerat partnerskap anhåller om att få sin könstillhörighet fastställd som en annan, är ett beslut om fastställande av könstillhörighet trots allt möjligt, om maken eller den andra parten i det registrerade partnerskapet ger sitt samtycke till detta. Då förvandlas ett äktenskap till ett registrerat partnerskap och ett registrerat partnerskap till ett äktenskap i samband med att anteckningen om fastställande om könstillhörigheten görs.

Könstillhörigheten fastställs på grundval av sökandens egenhändigt undertecknade ansökan av den magistrat inom vars område sökanden har sin hemkommun eller folkbokföringskommun, eller om sökanden saknar hemkommun eller folkbokföringskommun i Finland, magistraten i Helsingfors.

När magistraten har fastställt personens könstillhörighet skall magistraten omedelbart göra en anteckning om den fastställda könstillhörigheten i befolkningsdatasystemet. Detta sker i praktiken genom att personens personbeteckning ändras så att den motsvarar det fastställda könet.

För att äktenskap i undantagsfall skall kunna förvandlas till registrerat partnerskap och, på motsvarande sätt, registrerat partnerskap till äktenskap, i enlighet med lagens 2 §, har man till befolkningsdatasystemets uppgifter om personliga relationer infört nya koder för ingående och upplösning av äktenskap och registrerat partnerskap.

Nya koder för ingående: 5 = partnerskap omvandlat till äktenskap
6 = äktenskap omvandlat till partnerskap

Nya koder för upplösning: 4 = äktenskap omvandlat till partnerskap
9 = partnerskap omvandlat till äktenskap

Exempel: En person som lever i äktenskap fastställs 9.6.2003 ha en annan könstillhörighet än vad som antecknats i befolkningsdatasystemet, då hans eller hennes make har gett sitt personliga samtycke till detta. I samband med att personens personbeteckning ändras, ändras hans eller hennes könstillhörighet och blir densamma som makens. Detta leder till att magistraten skall anteckna att makarnas äktenskap upphört 8.6.2003; sättet för äktenskapets upplösning antecknas som 4 (= äktenskap omvandlats till partnerskap). Samtidigt antecknas för bägge parterna ett registrerat partnerskap som inleddes 9.6.2003 och sättet på vilket det registrerade partnerskapet ingåtts

ges koden 6 (= äktenskap omvandlats till partnerskap). Dessutom korrigeras bägges civilstånd, i exempelfallet från äktenskap till partnerskap.

Om rättsverkningarna av fastställande av könstillhörighet bestäms i lagens 5 §, enligt vilken den könstillhörighet som fastställts enligt ifrågavarande lag, om inte något annat föreskrivs, skall gälla som personens kön vid tillämpningen av annan lagstiftning.

KYRKOSTYRELSEN

Risto Junttila

Mikko Tähkänen